

ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका

गाउँसभाको २१ औं अधिवेशनमा

गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री राजेन्द्र कृष्ण श्रेष्ठबाट प्रस्तुत

आ.व. २०८३/०८४ को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमहरू

ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू

सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, पत्रकार, सुरक्षाकर्मी र सम्पूर्ण उपस्थित महानुभावहरू,

१. यहाँहरूलाई ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको आ.व. २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न आयोजित गाउँसभाको २१ औं अधिवेशनमा हार्दिक स्वागत गर्दछु।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था मार्फत दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा खुसी व्यक्त गर्दछु।
३. नेपाल र नेपालीको हित तथा नागरिक सर्वोच्चता स्थापना लोकतन्त्र, अग्रगामी परिवर्तन तथा हालसम्मको राजनीतिक उपलब्धिका लागि पटक पटकको ऐतिहासिक जनआन्दोलन साथै २०८२ भाद्र २३ र २४ मा भएको नवपुस्ता "जेन जेड" आन्दोलनमा आफ्नो त्याग, संघर्ष र जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहीदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै बेपत्ता पारिएका, द्वन्द्व पीडित, घाईते तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूप्रति उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्दछु। साथै घाइतेहरूको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु। राजनैतिक परिवर्तन एवम् समाज र देशको समग्र परिवर्तनका लागि नेतृत्वदायी भूमिका खेल्नुहुने अग्रज व्यक्तित्वहरू र सम्पूर्ण नागरिकहरूप्रति हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्दछु।
४. हामी संघीयता कार्यान्वयनसँगै स्थापित स्थानीय सरकार सञ्चालनमा आम ऋषिङ्गबासी नागरिकहरूको चाहना र भावना बमोजिम दोस्रो कार्यकालको चौथो वर्ष व्यतीत गर्दै गर्दा सँगालेका अनुभव तथा परिस्थितिले सिर्जना गरेका मागहरू र विकासको

आवश्यकता एवम् नागरिकको आकांक्षालाई सम्बोधन गर्ने गरी आगामी आ.व. २०८३। ८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरीएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष विगतका नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्था, प्राथमिकताका विषय, वस्तुहरूलाई मध्येनजर गर्दै हामीले हाम्रा नागरिक सामु गरेका प्रतिबद्धता, कार्यान्वयनमा आई अझुरो अवस्थामा रहेका कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिनु पर्ने निष्कर्षका साथ अगाडि बढिरहेका छौं।

५. पश्चिम एसियामा भएको द्वन्द्वबाट विश्व आपूर्ति शृङ्खलामा आएको नकारात्मक असर विकासका पूर्वाधारमा भएको लागत वृद्धि न्यूनतमा मानवीय आवश्यकता परिपूर्तिमा भएको असन्तुलन अर्थतन्त्रको चुनौतीका रूपमा देखा परेको छ। संघीय सरकारको राजस्व परिचालनमा नकारात्मक प्रभावले स्थानीय तहले पाउनु पर्ने वित्तीय हस्तान्तरणमा असर पुगेको छ। आन्तरिक र बाह्य वसाइ सराइका कारण ऋषिङ्गका गाउँघरहरू सुनसान वस्तीका रूपमा रूपान्तरित हुन पुगेका छन्। उब्जाउ खेत बारी बाँझो हुन पुगेका छन्। यस सन्दर्भमा युवालाई ऋषिङ्ग भित्रै रोजगारीको अवसर सृजना गर्ने र स्थानीय उत्पादनलाई बजारसम्म सुनिश्चित गर्ने सडक सञ्जालमा सुधार ल्याई ग्रामीण वसोवासलाई आकर्षक र मर्यादित बनाउने चुनौती हामी सबैको साझा मुद्दा हुन पुगेको छ। यस विशिष्ट परिस्थितिमा हामीले हाम्रो अर्थतन्त्रलाई पुनरुत्पादनशील क्रियाकलापमार्फत अगाडि बढाउँदै तीव्र र दिगो आर्थिक विकास गर्ने हाम्रो लक्ष्य रहेको छ। यसका लागि हाम्रो गाउँपालिकामा स्थानीय आर्थिक विकासका कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिनुपर्ने छ।

६. आजको समयसम्म आईपुग्दा भौतिक पूर्वाधार विकासका साथै सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय तथा सुशासनका क्षेत्रमा समयानुकूल रूपान्तरण गर्दै सबै क्षेत्र तथा पक्षहरूलाई समान महत्त्वका साथ अगाडि बढाउनु पर्ने गहिरो महसुस भएको छ। सीमित स्रोत र साधनलाई नागरिकका असीमित आकांक्षाबिच तालमेल मिलाउनु पर्ने चुनौती हामीसँग रहँदा रहदै पनि सुरुवाती अवस्थाको तुलनामा सबै क्षेत्रमा क्रमिक सुधार हुँदै गई रहेको सीमित महसुस गरेका छौं। हामीसँग भएको सीमित स्रोत साधन र जनताको अपेक्षा तथा हामीले हाम्रा नागरिकसँग गरेका प्रतिबद्धताबीच सामञ्जस्यता कायम गरी आगामी एक वर्ष भित्र पूर्ण सक्रियताका साथ लागि पर्ने प्रतिबद्धता सहित नागरिकहरूको हरेक सुख:दुखमा साथमा रहनु आवश्यक रहेको अनुभूति गरेका छौं।

विगत ९ वर्ष देखि हामीलाई यँहासम्म ल्याई पुर्याउन साथ, सहयोग र हौसला प्रदान गर्नु हुने संघ तथा प्रदेश सरकार, संघीय, प्रदेश र स्थानीय जनप्रतिनिधि, सम्पूर्ण पूर्व जनप्रतिनिधिज्यूहरू, राजनीतिक दल, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी, संघसंस्था, साझेदार निकायहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू तथा आम नागरिकहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

गाउँसभाका सदस्यहरू,

७. सङ्घीय शासन व्यवस्थालाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढ बनाई स्थानीय सरकारको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकाङ्क्षा पुरा गर्न ऋषिङ्गको विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनमा दक्षता र कार्यकुशलता हासिल गर्न सक्ने अटल विश्वासका साथ निर्वाचित गराउनु हुने आम ऋषिङ्गबासी नागरिकहरूको भावनाको उच्च कदर गर्दै ऋषिङ्गको दीर्घकालीन सौँच “ऋषिङ्ग समृद्धिको आधार: कृषि, संस्कृति, पर्यटन र पूर्वाधार” हासिल गर्न ऋषिङ्गकै जल, जमिन, जङ्गल, जडीबुटी, जनशक्ति, खानी र शालिग्राम जस्ता खानी तथा खनिजको व्यवस्थापन तथा दिगो उपयोगको नीति लिईनेछ, सोहि बमोजिम प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम परिलक्षित छ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०८३। ०८४ का लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लिइएका आधारसम्बन्धमा संक्षिप्त व्यहोरा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

नेपालको संविधान,

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ तथा नियमावली, २०७६

संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तर सम्बन्ध) ऐन, २०७७

स्थानीय तहको वार्षिक योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८

राष्ट्रिय, प्रदेश आवधिक योजनाको सोच, लक्ष्य र उद्देश्य,

दिगो विकासका लक्ष्य,

ऋषिङ्ग गाउँपालिकाकाद्वारा तर्जुमा गरिएका कानुन

ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना

श्रोत तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिको कूल बजेट सीमा तथा विषयगत सीमा निर्धारण, राजश्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन र

ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका विगत आर्थिक वर्षहरूको अनुभव तथा सिकाई

आदरणीय गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

उल्लेखित कानूनी आधारका अतिरिक्त ऋषिङ्ग गाउँबासीहरूको विकासको तीव्र चाहाना, हालसम्मका अधुरा कार्यक्रम, गाउँपालिकामा क्रियाशील राजनीतिक दल, विज्ञ तथा सरोकारवालाहरूले दिएको सकारात्मक र कार्यान्वयनयोग्य सुझावलाई आत्मसात् गर्दै आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तय गरीएको जानकारी गराउँदछु।

सभाका सदस्यहरू,

अब म ऋषिङ्ग गाउँपालिकाले आगामी आ.व. २०८३/८४ का लागि तय गरीएको क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्दछु।

आर्थिक विकास तर्फ

कृषि तथा पशुपंक्षी:

८. स्थानीय आर्थिक विकासलाई योजनाबद्ध रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। यस अन्तर्गत स्थानीय प्रतिस्पर्धी वस्तु वा सेवाको सहभागितामूलक पहिचान गरी ती वस्तु वा सेवाहरूको समग्र मूल्य श्रृंखला (उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्म) मा गाउँपालिका, निजीक्षेत्र, र सहकारी (समुदाय) समेतको सहकार्यमा स्थानीय आर्थिक विकासका योजना अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन्।
९. कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, यान्त्रीकरण, व्यवसायीकरण साथै बजारीकरणमा जोड दिँदै उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आत्मनिर्भरता हासिल गर्न विभिन्न उत्पादनमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कृषकहरूलाई उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने खालको तालिम र अभिमुखीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। सामूहिक खेती र करार खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। कृषि जैविक विविधताको संरक्षण, परम्परागत र प्राकृतिक तथा पोषणयुक्त रैथाने बाली प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ। स्थानीय रैथाने बालीहरू

(कोदो, आलु, अकवरे खुर्सानी, मकै, अदुवा र मास) जस्ता को विउ संरक्षण, खेती विस्तार र व्यवसायीकरण गरिनेछ। अदुवा र मकै बालीको बीउ उत्पादन तथा संरक्षण कार्यक्रम अगाडि बढाइने छ।

१०. गाउँपालिका भित्रका विभिन्न कृषियोग्य जमिनको माटो परीक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ र उक्त माटोको परीक्षणको आधारमा माटोको गुणस्तर सुधारको पहल गरिनेछ। माटोको गुण अनुसार कृषि कार्य गरी उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न प्रदेश र संघ सरकारसँगको समन्वयमा कृषि पकेट, ब्लक वा जोन उत्पादन क्षेत्रहरू सञ्चालन गरिनेछ। गुणस्तर र सम्भावनाको आधारमा एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
११. हावापानी र माटोअनुसार उच्च मूल्यका फलफूल, तरकारी तथा अन्नवाली तथा नगदे बालीहरूको पकेट क्षेत्रहरूको पहिचान गरी सघन कृषि क्षेत्र निर्धारण गरी ती स्थानहरूमा व्यवसायिक कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। राष्ट्रिय फल सुन्तला खेतीको विकासका लागि भू-वनोटअनुसार पकेट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। कृषि उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नको लागि कृषि एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिनेछ।
१२. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको वडा नं ३ स्थित परीक्षणको रूपमा सुरुवात गरिएको चिया खेतीलाई थप विस्तार र प्रवर्द्धन गर्दै **Agro Tourism** सँग जोड्दै लगिनेछ। साथै अन्य ठाउँमा चिया खेती विस्तारको लागि परीक्षण गरिनेछ।
१३. वास्तविक कृषकको पहिचान गरी कृषि क्षेत्रबाट सञ्चालित कार्यक्रम लक्षित वर्गसम्म पुर्‍याउन कृषकहरूको बर्गीकरण सहितको किसान परिचयपत्र वितरणका लागि किसान सूचीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ। उत्पादनमा योगदान र नवप्रवर्तनको आधारमा कृषक सम्मान कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ।
१४. जलवायु परिवर्तनको असर र प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूलनको लागि जलवायु अनुकूलन कृषि प्रणाली अवलम्बन गरिँदै लगिनेछ। रिजेनेरेटिभ अर्थतन्त्र लाई प्रोत्साहान गर्न माटोको जैविक गुणमा हास आउन नदिन प्राङ्गारिक कृषि र जैविक विषादी उपयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
१५. गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण बाँझो जग्गाहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी भूमि बैंक व्यवस्थापन गर्ने र उपयुक्तताको आधारमा व्यावसायिक खेती र सघन खेती प्रणाली तर्फ अभिप्रेरित गरिनेछ। महामारीजन्य रोग तथा किराको प्रकोपबाट कृषि उत्पादनमा

क्षती पुगेका कृषकलाई राहत तथा व्यवसाय पुनर्स्थापनाको लागि आवश्यक सहयोग गरिनेछ।

१६. जलवायु अनुकूलित कृषि प्रणालीको विकास, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता प्रवर्द्धनका लागि रैथाने बाली संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
१७. गाउँपालिकामा दुग्धजन्य र मासुजन्य उत्पादन प्रवर्द्धनको लागि पशुपंक्षीको नश्व सुधार, कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ थप प्रभावकारी बनाइनेछ। गाउँपालिकाका आवश्यक स्थानमा ट्रेभिज(पशु नियन्त्रण खोर) निर्माण गरी ठूला पशुचौपायाको लागि उपचार तथा कृत्रिम गर्भाधारणको व्यवस्था मिलाइनेछ।
१८. पशुहरूको उत्पादकत्व वृद्धिको लागि बृहत पशु विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। नश्व सुधारका लागि उन्नत जातका बोका, बंगुर(बिर) को व्यवस्थापन साथै भकारो सुधार एवम् गोठ सुधार र चरिचरन सुधारलाई निरन्तरता गरिनेछ। गाई भैसीमा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। उच्च पहाडी भेग र प्रविधिकरणको सहज पहुँच नभएको स्थानमा हल गोरू पालन गरी कृषक पेशा अवलम्बन गरेका कृषकलाई विशेष सहूलियत तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ।
१९. पशुपन्छीमा लाग्ने खोरेत तथा अन्य संक्रामक रोग नियन्त्रणको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा गाउँपालिकालाई पशुमा पूर्ण खोप स्थानीय तह घोषणा गर्न अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। पशु विमालाई संघीय सरकारसँगको साझेदारीमा पूर्ण अनुदान विमा व्यवस्था गरिनेछ।
२०. कृषि क्षेत्रको लागतलाई न्यूनीकरण गर्न कृषि औजार वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ। कृषि औजार वितरण गर्दा बहुसंख्यक नागरिकले लाभ लिन सक्ने गरी गरिनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरूलाई कृषि उद्यममा लाग्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै सीप सिकेर दक्षता हासिल गरी वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरूलाई लक्षित गरी कम्तिमा ५ लाखभन्दा माथि लगानी गरी कृषि तथा पशु उद्यम गर्ने युवा कृषकलाई व्यावसायिक उद्यम दर्ता निःशुल्क गरी स्वीकृत लगानीको ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराइनेछ। सामूहिक उद्यमलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ।

पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्धन:

२१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका ऐतिहासिक महत्त्वका क्षेत्र, धार्मिक तथा संस्कृतिक पक्ष, गुफा, कन्दरा, प्राकृतिक सौन्दर्यता बोकेका क्षेत्रहरूको संरक्षण गरिनेछ। सहासिक पर्यटकीय गतिविधि सञ्चालनका सम्भावना भएको क्षेत्र एवम् पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास विस्तार गर्न सम्भावनाको आधारमा अध्ययन अनुसन्धानमा जोड दिइनेछ साथै प्रतिक्षालय निर्माण, सार्वजनिक शौचालय, सार्वजनिक चौतारी मर्मत सम्भार तथा थप विस्तार गर्दै लगिनेछ।
२२. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको काखबाट बहने कालीगण्डकी, र सेतीगण्डकीको किनारमा रहेको सभ्यता, अजम्बरी माई मन्दिर, गर्गेश्वर मन्दिर, ज्यामिरेमाई मन्दिर, कल्याणदेवी मन्दिर, ऋषिङ्ग दरवार, रानीपोखरी, भिरकोट कोट, दुवुङ्ग कोट, मनकामना बालकोट चुली, कल्याणदेवी मन्दिर, दुर्गाभवानी मन्दिर र गुम्लेक कालिका मन्दिर जस्ता पवित्र एवम् धार्मिक स्थलको प्रसार गरिनेछ। यस गा.पा. भित्रको विभिन्न बस्तीहरू, रितीरिवाज, प्रम्परा, धर्म संस्कृति, जनजीवीका, कृषि सम्भावना तथा प्राकृतिक सौन्दर्यतालाई प्रतिविम्बित गर्ने गरी वृत्तचित्र निर्माण गरिनेछ। साथै ऋषिङ्गका विभिन्न ऐतिहासिक, धार्मिक सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय महत्त्वका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी प्रचार प्रसार मार्फत ऋषिङ्गको पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ।
२३. ऋषिङ्गका विभिन्न बस्तीहरू (दुवुङ्ग, नाजुङ्ग, ऋषिङ्ग हटिया र सेटाङ्गमा) सञ्चालित घरबास (Homestay) कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ। ऋषिङ्गमा बसोबास गरेका विभिन्न जातिय समुदायको सांस्कृतिक पक्ष झल्किने खालको संग्रहालय व्यवस्थापनमा संघ र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ। सम्भावनाका आधारमा पर्यटकीय पैदल मार्ग थप व्यवस्थापन गरिनेछ।
२४. गाउँपालिकाभित्र अधिक रूपमा बोलिने मगर जातिको मातृभाषा मगर भाषाको संरक्षण गर्दै उक्त भाषाको लिपि, व्याकरण लेखन तथा प्रकाशन गर्ने नीति लिइनेछ। ऋषिङ्गबाट उत्पत्ति भएको मगर जातिको कौरा नाच लगायत अन्य कला, साहित्य र संगितको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न प्रोत्साहनको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। यसको लागि “ऋषिङ्ग जाऔं, मौलिक संस्कृतिकसँग रमाऔं” भन्ने नारालाई प्राथमिकता दिइनेछ।

२५. हिल स्टेशन तथा पर्यावरणमैत्री पर्यटन पूर्वाधारहरूको विकास र प्रवर्द्धन गर्न अजम्बरी धुम्ती ट्रस पुल तथा ऋङ्ग ऋषि मूर्ति निर्माण कार्यको डि.पि.आर सम्पन्न गरी निर्माण कार्य यसै वर्ष अगाडि बढाइनेछ। पर्यटन क्षेत्रलाई स्थानीय उत्पादन, कृषि, हस्तकला, संस्कृति तथा रोजगारीसँग आबद्ध गर्दै दिगो पर्यटन विकास र स्थानीय आर्थिक समृद्धिलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

भूमि

२६. भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूको समस्या समाधानलाई प्राथमिकतामा राखी जग्गा नापजाँच, लगत सङ्कलन तथा अभिलेखीकरण कार्यलाई तीव्रता दिइनेछ। जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा वितरण प्रक्रियालाई प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।

२७. गाउँपालिकाभित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक तथा ऐलानी जग्गाहरूको अभिलेखीकरण, संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। संघीय सरकारसँगको समन्वयमा भूमि बैङ्क स्थापना तथा सञ्चालनको पहल गरी बाँझो तथा उपयोगविहीन कृषियोग्य जमिनको एकिन विवरण तयार गरी सम्बन्धित व्यक्तिलाई खेतीयोग्य वा हरियाली बनाउन जानकारी गराइनेछ साथै सो व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउन गाउँपालिकाबाट आवश्यक पहल गरिनेछ।

सहकारी

२८. स्थानीय आर्थिक विकासको महत्त्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत सुदृढीकरण, क्षमता अभिवृद्धि तथा सुशासन प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइनेछ। सहकारी क्षेत्रमा वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व सुनिश्चित गर्न अनुगमन तथा नियमन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।

२९. महिला, गरीब, सीमान्तकृत, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, भूमिहीन, श्रमिक तथा पछाडि परेका समुदायहरूको वित्तीय पहुँच विस्तार गर्न सहकारी सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ। गाउँपालिका भित्र कार्य क्षेत्र रहेका सहकारीहरूसँग साझेदारीमार्फत वित्तीय साक्षरता, बचत तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

रोजगार प्रवर्धन तथा सुरक्षित आप्रवासन

३०. आप्रवासी कामदार तथा तिनका परिवारको अधिकार सुनिश्चित गर्न सङ्घ र प्रदेश सरकारसँगको समन्वय तथा लागत साझेदारीमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह, सीप अभिवृद्धि, मनोसामाजिक परामर्श र वित्तीय साक्षरता जस्ता सेवाहरू प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गरिनेछ।
३१. स्थानीय स्तरमा रोजगारी सिर्जना गर्न स्वरोजगारमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका नागरिकहरूको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। विदेशबाट फर्किएका युवाहरूलाई उद्यम स्थापना गर्न सीपमूलक तालिम प्रदान गरिनेछ र सहूलियतपूर्ण ऋणका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
३२. राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्धन कार्यक्रम मार्फत रोजगारी सिर्जना र गरिबी न्यूनीकरणको लक्ष्य पुरा गर्न नेपाल सरकारसँगको वित्तीय साझेदारीलाई निरन्तरता दिइने छ।
३३. वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्रदान गरिने कल्याणकारी सेवाहरू गाउँपालिकाबाटै उपलब्ध गराउने प्रबन्ध मिलाइने छ। स्थानीय स्तरबाटै श्रम स्वीकृति र पुनः स्वीकृतिको सिफारिस तथा सहजीकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ।

उद्यमशीलता, उद्योग तथा व्यवसाय

३४. उद्यमशीलता विकास र गरिबी निवारणका कार्यक्रम अन्तर्गत नयाँ उद्यमी सिर्जना कार्यक्रम सञ्चालन र प्रारम्भिक सीप आर्जन गरेका उद्यमीहरूलाई स्तर वृद्धि तालिम सञ्चालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। उद्यमशीलता विकास र गरिबी निवारणका लागि सीपमूलक तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण र बजारीकरणका कार्यहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
३५. गाउँपालिका भित्र रहेका व्यापार व्यवसाय, उद्योग एवम् वाणिज्य फर्महरूलाई सो दर्ताको दायरामा ल्याइ तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिनेछ। साथै उद्योग वाणिज्य सङ्घसँगको सहकार्यमा स्थानीय व्यावसायीहरूलाई सरकारको कर प्रणालीको बारेमा आवश्यक ज्ञान एवम् क्षमता विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। बजार अनुगमनलाई नियमित गरी बजार

अनुशासन कायम गराइनेछ। म्याद नाघेका र मिसावट भएका अखाद्य वस्तु विक्री वितरणमा रोक लगाइनेछ।

३६. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरूले आर्जन गरेको ज्ञान र सीप सदुपयोग गर्दै स्व-रोजगार र उद्यमशीलता विकासका लागि ‘युवालाई विदेश होईन विजनेश’ नीति अनुसार गाउँपालिकाको स्थानीय आर्थिक विकास योजना अन्तर्गत समावेश भएका उद्यमशीलता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। उद्यम स्थापनाको लागि सामुहिक वा एकल व्यवसाय गर्न चाहाने उद्यमीलाई उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ।
३७. एक घर एक लघु उद्यमी स्वरोजगारको मुख्य आधार भन्ने नीतिलाई जीविकोपार्जन सुधारका लागि साना तथा घरेलु उद्यमहरूलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। नयाँ लघु उद्यमी सिर्जनातर्फ (मेड मोडेल) अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन, उद्यमशीलता विकास तालिम, प्राविधिक सिप विकास तालिम, लघु वित्तमा पहुँच, उपयुक्त प्रविधिमा पहुँच, वस्तु र सेवा बजारिकरण तथा व्यवसाय परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
३८. पिपलटार औद्योगिक ग्रामलाई प्रदेश र सङ्घ सरकारसँगको समन्वय तथा साझेदारीमा सु-सम्पन्न गर्न संघ र प्रदेश सरकारसँग आवश्यक पहल गरिनेछ। औद्योगिक गतिविधि मार्फत रोजगारी सिर्जनाको वातावरण निर्माण गरिनेछ।

सामाजिक विकास:

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद

३९. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर उकास्न नियमित अनुगमन तथा निरीक्षणको प्रवन्ध गर्दै “हाम्रो विद्यालय राम्रो विद्यालयको” अवधारण लाई निरन्तरता दिइने छ। यसको लागि पूर्व शिक्षकहरूसँग वार्तालाप गरिनेछ। विद्यालयहरूमा विद्युतीकरण, इन्टरनेट जडान र विद्युतीय हाजिरीलाई नियमित तथा व्यवस्थित गरिनेछ।
४०. गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ साथै आधारभुत सिकाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

४१. विद्यालय स्तरमा AI आधारित सिकाइ कार्यक्रमलाई सञ्चालन गर्दै प्रविधिमैत्री शिक्षाको विस्तार गरिनेछ। शिक्षक क्षमता विकास, उत्प्रेरणा तथा विद्यालय शिक्षा सुधार अभियानलाई एकीकृत रूपमा अगाडि बढाइ शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ।
४२. आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क बनाउँदै लगिनेछ। ऋषिङ्ग गाउँपालिका वडा नं. ८ मा अवस्थित श्री शिवसरस्वती माध्यमिक विद्यालयमा सञ्चालन गरीएको भेटेरिनरी शिक्षालाई थप व्यवस्थित गर्दै त्यहाँबाट उत्पादित जनशक्तिलाई सम्बन्धित क्षेत्रको काममा लगाउने वातावरण निर्माणमा सहजीकरण गरिनेछ। अति विपन्न, दलित एवम् सिमान्तकृत विद्यार्थीहरूलाई उचित छात्रावृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ।
४३. “उत्कृष्ट विद्यार्थी प्रोत्साहन कार्यक्रम”, छात्रावृत्ति वितरण कार्यक्रम र S.E.E दिने विद्यार्थीलाई निःशुल्क कोचिङ्ग कक्षा सञ्चालन जस्ता कार्यक्रमलाई थप सुधारका साथ निरन्तरता दिइनेछ। विद्यालय शिक्षामा जीवनउपयोगी सीप सम्बन्धी विषयको अध्यापनमा जोड दिइनेछ।
४४. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षा यसै गाउँपालिकाका सामुदायिक विद्यालयहरूबाट पुरा गराउने तथा आर्थिक अभावका कारण उच्च शिक्षा हासिल गर्नबाट बञ्चित हुन नदिन यसै शैक्षिक वर्षबाट ऋषिङ्ग गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूबाट एस ई ई परीक्षामा उत्कृष्ट अङ्क हासिल गर्ने विद्यार्थीहरूलाई कक्षा ११ र १२ सम्मको अध्ययन पुरा गर्नका लागि विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्थालाई प्रथामिकताको साथ निरन्तरता दिइनेछ।
४५. प्र.अ.र.वि.व्य.स.अध्यक्षहरूका लागि SIP निर्माण तथा सामाजिक लेखा परीक्षण सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। शिक्षक तालिम कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थितका साथ निरन्तरता दिइनेछ। ऋषिङ्ग गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा कार्यरत प्र.अ.हरूको मनोबल उच्च राख्ने तथा शैक्षिक गुणस्तर सुधारमा थप उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यका साथ नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आएको प्र.अ. भत्तामा सतप्रतिशत थप गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै शिक्षकहरूलाई कार्यसम्पादनको आधारमा सम्मान तथा पुरस्कारको प्रबन्ध मिलाइनेछ। विद्यार्थी मूल्याङ्कन पद्धतिलाई प्रविधिमा तथा निरन्तर व्यवहार प्रदर्शन पद्धतिमा आधारित बनाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ।

४६. विद्यालयमा महिला शिक्षक सुत्केरी भएको अवस्थामा विद्यालयको शैक्षिक क्षति परिपूरणका लागि ५० प्रतिशत अनुदानमा वैकल्पिक शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ। विद्यार्थीको अन्तरनिहीत प्रतिभा प्रष्फुटन गराउने खालका विविध अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ। राष्ट्रपति तथा अध्यक्ष कप रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगितालाई व्यवस्थित गराउनुका साथै विद्यार्थी लक्षित खेलकुदका थप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
४७. अभिभावकहरूलाई विद्यालयप्रति स्वयमको अपनत्व वृद्धि र उत्तरदायी बनाउन “अभिभावक शिक्षा” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। गाउँपालिकालाई बालविवाह मुक्त पालिका बनाउन विद्यालय स्तरमा बाल विवाह अन्त्य सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ। विद्यालयमा शिक्षकहरूलाई कार्यसम्पादन तथा शैक्षिक गुणस्तरको आधारमा सम्मान तथा पुरस्कारको प्रवन्ध मिलाईनेछ। विद्यार्थी मूल्याङ्कन पद्धतिलाई प्रविधिमा तथा निरन्तर व्यवहार प्रदर्शन पद्धतिमा आधारित बनाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ।
४८. विद्यार्थी संख्याको आधारमा विद्यालय गाभ्ने, तह थप्ने, तह घटाउने, कक्षा थप्ने र घटाउने कार्य गरिनेछ। संघीय तथा प्रदेश सरकार र पालिकको साझेदारीमा विद्यालयमा स्कुल बसको व्यवस्था गरिनेछ। विद्यालयलाई आवश्यकताको आधारमा आवासिय मोडेलमा सञ्चालनको लागि अध्ययन गरिनेछ। आर्थिक रूपले विपन्न, अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूका लागि शैक्षिक सामग्री वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। ऋषिङ्ग गाउँपालिका भित्रका विद्यालयबाट S.E.E. उत्तिर्ण गरी M.B.B.S. अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई छात्रावृत्ति उपलब्ध गराइनेछ। ROOM TO READ र गाउँपालिकाको साझेदारीमा शिक्षक निर्देशित मोडेलको बालिका शिक्षा कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ। UWS सँगको साझेदारीमा पालिकाले Zero Education Poverty कार्यक्रम संचालन गर्न कार्यक्रमको प्रभावकारिता अनुसार साझेदारीमा अगाडि बढाईने छ।
४९. कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान, छात्राहरूलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरण, शिक्षण सिकाइ सामग्री व्यवस्थापन, विज्ञान प्रयोगशाला, ICT LAB व्यवस्थापन अनुदानका कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। साथै विद्यालयहरूमा महिनाबारी भएका छात्राहरूलाई विश्राम कक्षको व्यवस्था मिलाउन सञ्चालन गरीएको “उपाध्यक्षसँग छात्रा”

कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। प्रत्येक विद्यालयमा प्रथमिक उपचार सामग्री सहितको उपचार कक्ष व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ र प्राथमिक उपचारको सम्बन्धमा शिक्षकहरूलाई तालिम प्रबन्ध मिलाइनेछ।

५०. लामो सेवा अनुभव र उत्कृष्ट कार्यसम्पादनको आधारमा शिक्षकलाई सम्मान र पुरस्कारको निरन्तरता दिइनेछ। कक्षा ८, १० र १२ मा ऋषिङ्ग गाउँपालिकामा उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने विद्यार्थीलाई प्रोत्साहन तथा पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ।
५१. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरूले आफूले पाउने मासिक सुविधाको रकम मध्ये एक महिनाको सेवा सुविधा सङ्कलन गरी त्यसको एकमुष्ट रकमबाट ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा वर्षेनी अक्षयकोष स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ। सो अक्षयकोषबाट प्राप्त हुने ब्याज बापतको रकमबाट सम्बन्धित विद्यालयमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई छात्रावृत्ति तथा पठनपाठन सहायता स्वरूप उपलब्ध गराउने प्रबन्ध मिलाइनेछ।
५२. ऋषिङ्ग गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता, विद्यालय लेखापाल र कार्यालय सहयोगीको गाउँपालिकाबाट उपलब्ध गराउँदै आएको सुविधामा यस वर्षबाट १०% थप प्रबन्ध मिलाइनेछ। ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको जातजाति, भाषा, कला, संस्कृति, परम्परा, भेषभुषा, भुगोल, स्थानीय उत्पादन, कृषि, ऐतिहासिक एवम् धार्मिक स्थल तथा पर्यटनमा आधारित स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी शैक्षिक सत्र २०८४ गाउँ शिक्षा योजना कार्यान्वयन गरिनेछ।
५३. “परिश्रमी युवासँग पालिका” कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा अगाडि बढाइनेछ। युवा लक्षित विभिन्न सीप विकास तालिम कार्यक्रमसञ्चालन तथा युवा उद्यमी प्रोत्साहन तथा सम्मान कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ। ऋषिङ्गको समृद्धिमा टेवा दिन ऋषिङ्गकै युवा परिचालनको लागि युवा लक्षित रोजगारीको पहिचान र सञ्चालनको पहल गरिनेछ।
५४. विपन्न, गरीब र सुकुम्बासी परिवारका युवाहरूलाई इलेक्ट्रोनिक्स सामग्री मर्मत, प्लम्बिङ तथा इलेक्ट्रिसियन, ब्युटि पार्लर, सिकर्मी, डकर्मी, व्यवसायिक पशु पालन तथा तरकारी खेती जस्ता तालिमहरू प्रदान गरी गरिबी न्यूनीकरण र जीविकोपार्जनमा सहजीकरण गरिनेछ। विभिन्न साझेदार निकायसँग समन्वय गरी युवालाई सीप र बजार प्रवर्द्धनसँग जोड्न समायनुकूल सीप विकासको कार्यक्रम संचालनमा ल्याइनेछ।

५५. युवाहरूलाई सामाजिक सेवामा आकर्षित हुन अभिप्रेरित गरिनेछ। समाजको विकृति र विसंगति अन्त्यका लागि युवा परिचालनलाई जोड दिइनेछ। कृषि क्षेत्र र अन्य क्षेत्रमा युवा स्वरोजगारको अवधारणा अनुरूप कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ। युवाहरूको मनोरञ्जनका लागि युवा पार्क तथा खुला जिम हलको प्रबन्ध मिलाइनेछ।
५६. “युवाका लागि खेलकुद” भन्ने नाराका साथ विद्यालय स्तरीय, वडा स्तरीय र पालिका स्तरीय खेलकुदका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै खेल प्रतिभा पहिचान र विकास गरी अभिलेखिकरण गरिनेछ। खेलकुदकै माध्यमबाट ऋषिङ्गको चिनारी राष्ट्रियस्तरमा फैलाउन तथा ऋषिङ्गमा खेल पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न विगतदेखि गरीदै आएको “अध्यक्षकप भलिबल प्रतियोगिता” लाई थप सुधार सहित निरन्तरता दिइने छ।
५७. गाउँपालिकाको विभिन्न स्थान (झापुटार, काहुँ, दुवुङ्ग, रूपटार, पिपलटार, थाप्रेक, ढुङ्गाडे, अर्खलछाप तथा पल्ट्याङ्ग) मा खेलमैदान तथा खेलपूर्वाधार निर्माण तथा स्तरोन्नती गरिनेछ।

स्वास्थ्य सेवा

५८. सम्पूर्ण नागरिकहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ। स्वास्थ्य संस्थामा आबद्ध विपन्न नागरिकहरूका लागि स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
५९. ऋषिङ्ग-४ मा निर्माणाधीन १० शैयाको अस्पताल निर्माण कार्य सम्पन्न भइसकेको साथै, सोको सञ्चालनका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरी यसै वर्ष सञ्चालनमा ल्याइनेछ। सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई तथा वर्थिङ्ग सेन्टरहरूलाई व्यवस्थित र सुविधा सम्पन्न गरिनेछ।
६०. संस्थागत प्रसूति सेवालालाई प्रोत्साहन गर्न “घरमा प्रसूति शून्य” नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ। प्रसूति सेवालालाई थप सुरक्षित र भरपर्दो बनाउन वर्थिङ्ग सेन्टरहरूमा रात्रीकालीन सेवा र अन्य पूर्वाधारको व्यवस्था गरिनेछ।
६१. नियमित गर्भ जाँच गराउने र तोकिएको मापदण्ड पुरा गर्ने गर्भवती महिलाहरू लक्षित पोषण प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। गर्भवती महिलाहरूलाई लक्षित गरी भिडियो एक्स-रे सेवा निःशुल्क उपलब्ध गराइ गर्भवती महिलाहरूको स्वास्थ्य सेवालालाई थप प्रभावकारी र सहज बनाइनेछ।

६२. ऋषिङ्गबाट टाढा रहेको विभिन्न विशेषज्ञ सेवाहरू तथा सुविधा सम्पन्न हस्पिटलको सेवा जस्तै आँखा, कान, नाक, घाँटी तथा पाठेघर सम्बन्धी रोगहरूको खोजी र उपचारका लागि नियमित स्वास्थ्य शिविरहरू सञ्चालन गरिनेछ। गर्भवती महिला र आकस्मिक अवस्थाका नवजात शिशुलाई स्वास्थ्य संस्थासम्म पुग्न निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ।
६३. ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको पारिवारिक स्वास्थ्य प्रोफाइल तयार गरी सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकता दिइनेछ। कुपोषण रहित गाउँपालिका निर्माणका लागि नियमित रूपमा बालबालिकाहरूको पोषण लेखाजोखा गरिनेछ र कुपोषित बालबालिका पहिचान भएमा उपचारमा सहायता गर्दै उचित व्यवस्थापन गरिनेछ।
६४. स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि संस्थागत व्यवस्थापन र प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली लागू गरिनेछ। जनस्वास्थ्य सचेतनाका लागि योग शिविर लगायतका विभिन्न जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको प्रोत्साहन रकमलाई निरन्तरता दिँदै उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि र रचनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
६५. विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमा र सुनौलो हजार दिनका आमाहरूको मानसिक स्वास्थ्य समस्याको प्रारम्भिक पहिचानका लागि स्क्रिनिङ (Screening) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। विद्यालयका विद्यार्थी तथा सुनौलो हजार दिनका आमाहरूमा मानसिक स्वास्थ्य समस्या पहिचान भएमा उनीहरूलाई आवश्यक परामर्श (Counseling) सेवाका साथै उचित व्यवस्थापनको प्रबन्ध मिलाइनेछ।
६६. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा अनलाईन प्रणाली (Digitization) लाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने आधुनिक कम्प्युटर, ल्यापटप र सर्भर जस्ता स्वास्थ्य डिजिटल पूर्वाधारको खरिद तथा मर्मत सम्भारमा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ। नियमित विद्युत आपूर्ति नहुने स्थानहरूमा बैकल्पिक ऊर्जाको उचित प्रबन्ध मिलाइनेछ।
६७. गाउँपालिकाको पारिवारिक स्वास्थ्य प्रोफाइल निर्माण गरी स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाइनेछ। ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती महिला र अशक्त व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिका गरी स्वास्थ्य सेवामा प्राथमिकता प्रदान

गरिनेछ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई आत्मनिर्भर गराउन उनीहरूको सीप र क्षमतानुसार आयआर्जनको कार्यक्रम सञ्चालनको लागि ४० प्रतिशत अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ।

महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, सामाजिक सुरक्षा तथा लक्षित समुदायः

६८. गाउँपालिकाका सबै महिला, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति बालबालिकाहरूको संजाल गठन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ। सम्बन्धित समूहलाई लाभ हुने खालका विभिन्न लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालनको व्यवस्था गरिनेछ। लैङ्गिक हिंसा तथा घरेलु हिंसा निवारणका लागि सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
६९. गाउँपालिका भित्रका महिलालाई लैङ्गिक भेदभावविनाको समान वंशीय हक, सुरक्षित मतृत्व तथा प्रजनन सम्बन्धी हक तथा राज्यका निकायमा समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तको आधारमा सहभागिता हुने मौलिक हकको सुनिश्चितता गर्न र बालबालिकाको संरक्षण र सर्वद्वन्द्वनका लागि गाउँपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष र बालहित कोषको स्थापना गरिनेछ।
७०. महिलाहरूको सशक्तिकरण एवम् क्षमता विकासका लागि महिला नेतृत्व विकास तालिम, सीप विकास तालिम, उद्घोषण तालिम लगायत जीविकोपार्जन हुने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। महिला उद्यमी सिर्जनालाई जोड दिइने छ। राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवस र लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियानमा महिला दिदी बहिनीहरू बीचमा विभिन्न सिर्जनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। महिलाहरूका लागि निःशुल्क पाठेघरको क्यान्सर तथा स्तन क्यान्सर परीक्षण शिविर सञ्चालनको व्यवस्था गरिनेछ। एकल महिला तथा एकल पुरुष सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
७१. बालबालिकाहरूमा नेतृत्व सीप विकासका लागि तालिम सञ्चालन गरिनेछ। वडा स्तरीय बालक्लब, पालिका स्तरीय बाल सञ्जाल र बाल संरक्षण समिति गठन गरी विविध बाल कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। बालबालिकाहरूलाई मनोरञ्जन दिलाउन बालउद्यान केन्द्र तथा फनपार्क निर्माण गरिनेछ। बालविवाह न्यूनीकरणका लागि “विवाहबारी बीस वर्ष पारी” भन्ने नाराका साथ सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

७२. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको क्षमता विकास गरी क्षमता विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। आवश्यकताका आधारमा सहायता सामग्री वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। ग र घ वर्गको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागी सञ्चालन गरीदै आएको जीविकोपार्जन सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। ग वर्गको अपाङ्गता भएका व्यक्तिको स्वास्थ्य विमा निःशुल्क गरिनेछ।
७३. विगतमा सञ्चालन गरीदै आएको जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। जेष्ठ नागरिक लक्षित स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ।
७४. गाउँपालिकाका नागरिकहरूका बीच सामाजिक न्याय, समता, समानता र सदभाव कायम गरिनेछ। सामाजिक तथा आर्थिक रूपले पिछ्छिएको नागरिक र समुदायको उत्थानको लागि सङ्घीय तहको समन्वयमा सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको प्रबन्ध मिलाईनेछ। जातिय भेदभाव तथा छुवाछुत विरुद्ध शुन्य सहनशिलता नीति अबलम्बन गर्दै दलित तथा उत्पिडित समुदायको शिक्षा सीप रोजगारी र नेतृत्व विकास मार्फत सशक्तिकरण गरिनेछ।
७५. गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न जातिय समुदायले पम्परागत रूपमा अगाँल्दै आएका पेशा तथा सीपहरूको संरक्षण र संवर्द्धन गरी आयआर्जनको मार्ग प्रशस्त गरिनेछ। आरान संरक्षण, पञ्चेबाजा संरक्षण, हाँडि घैंटा संरक्षण कार्यमा जोड दिइनेछ। सबै जातजातिको भेषभुषा, कला, साहित्य, भाषा, रिति रिवाज, प्रथा प्रम्परा र संस्कृतिको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने कार्यलाई जोड दिइनेछ। दलितको सम्मान ऋषिङ्गको अभियान कार्यक्रम सञ्चालन गरीदै आएको र ऋषिङ्गलाई जातिय मूल्यहरूको सम्मान सहितको समतामूलक समाजको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ।

खानेपानी तथा सरसफाई

७६. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाको अधिकांश बस्तीहरूमा शुद्ध खानेपानीको प्रबन्ध गरिनेछ। अधुरा रहेका खानेपानी योजनाहरू झापुटार खानेपानी योजना, नाजुङ्ग खानेपानी योजना, अर्चल्दी खानेपानी योजना र सिरकोट बोरिङ्ग लिफ्टिङ्ग, गढिडाँडा तथा चोलोकमा, कोखे खानेपानी योजनालाई यसै आ व मा सम्पन्न भएका छन्। खानेपानीको मूलको शुद्धता तथा रसायनिक जाँच गर्ने व्यवस्था सहितको खानेपानी ल्यावको सञ्चालनमा ल्याइनेछ। जलवायु परिवर्तनका कारण खानेपानी स्रोतमा परेको प्रभाव न्यूनीकरण गर्न जलवायु

उत्थानशील (Climate Resilient) WASH पूर्वाधार विकास गर्दै खानेपानीका मुहान, जलाधार तथा रिचार्ज क्षेत्रहरूको संरक्षण, पुनःस्थापना र व्यवस्थापन गरिनेछ

७७. खानेपानीको गुणस्तरलाई प्राथमिकता दिइनेछ। खानेपानी योजनाहरूको निर्माण एवम् संचालनमा गुणस्तर र दिगोपना कायम गर्नका लागि निर्माण उपभोक्ता समिति र सम्पूर्ण उपभोक्ताहरूलाई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा लिफ्टिङ्ग खानेपानी उपभोग गर्ने उपभोक्ताहरूलाई लिफ्टिङ्ग गर्दा लागेको विद्युत महशुलमा छुटको व्यवस्था मिलाइनेछ। खानेपानीको नियमित आपूर्ति व्यवस्थापन गर्न र लाभग्राहिलाई उत्तरदायी बनाउन हरेक समितिको मर्मत कोष खडा गरी सुरुमा पालिका मर्मत सहूलियत र त्यसपश्चात लाभग्राहिको योगदान सुनिश्चित गर्न आवश्यक कानुनी व्यवस्था गरिनेछ।

७८. नेपाल सरकारको सरसफाई गुरुयोजना, २०६८ अनुसार पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँ वडा र पालिका कायम गर्नका लागि पूर्ण सरसफाईमा विशेष ध्यान दिइनेछ। विगतमा निर्माण गरिएका सार्वजनिक शौचालयहरूको सञ्चालन र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। आवश्यकताको आधारमा थप सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण गरिनेछ। बजार विस्तार भएका क्षेत्रहरूमा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ। अन्य स्थानहरूमा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम गरिनेछ। खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको योजना निर्माण, नीति तर्जुमा, अनुगमन तथा निर्णय प्रक्रियालाई तथ्यमा आधारित बनाउन राष्ट्रिय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना N-Wash तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

पूर्वाधार विकास तर्फः

७९. गाउँपालिकामा निर्माण सम्पन्न भएका पूर्वाधारका संरचना (पूँजीगत सम्पत्ति) को लगत तयार, अद्यावधिक तथा मुल्यांकन गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी योजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। प्रभावकारी सम्पत्ति व्यवस्थापनका लागि सम्पत्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तयार गरी लागु गरिनेछ।

८०. गाउँपालिका भित्रका सडक व्यवस्थापन गुरुयोजना अनुरूप सडकको right of way कार्यान्वयन गरिनेछ। गाउँपालिकाको सडक तथा पक्की पुलहरूको व्यवस्थापन गर्नको

लागि नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। सडक निर्माण गर्दा सडकको गुणस्तर, वातावरणीय प्रभाव र समुदायमा पर्ने प्रभावलाई विशेष ध्यान दिइनेछ। सडक निर्माणको कारण पहिरोको जोखिम सिर्जना हुन सक्ने स्थानहरूको पहिचान गरी त्यस्ता ठाउँहरूमा Bio-engineering प्रविधि मार्फत पहिरो नियन्त्रण गरिनेछ।

८१. श्रृङ्गपथ मोटर मार्ग, झापुटार-काँहु चालिसे मोटर मार्ग, सुडे दुबुङ्ग मोटर मार्गलाई गाउँपालिकाको गौरवको सडकको रूपमा अगाडि बढाई कालोपत्रे कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। ऋषिङ्गपाटन, पल्ट्याङ्ग ऐरी मोटर मार्ग, सुँडे दुबुङ्ग मोटरमार्ग, दुबुङ्ग भिरकोट मोटरमार्ग, ढुङ्गाडे सपाङ्गदी रुपटार मोटर मार्ग, श्रृङ्ग शान्ति मोटरमार्ग आदि जस्ता सडकहरूलाई रणनीतिक महत्त्वको सडकको रूपमा अगाडि बढाइ पक्की सडकमा रूपान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई निरन्तरता दिइनेछ।
८२. दुलेगौँडा पालिङ्गटार सिरकोट मोटरमार्ग, ज्वालादेवी मोटरमार्ग, सुकेपोखरी ग्वासलुङ्ग मोटर मार्ग, ग्वासलुङ्ग-कोइदिम मोटर मार्ग, पल्ट्याङ्ग भैंसिकिले मोटरमार्ग, बाँझो लिवाङ्ग मोटरमार्ग, पोखरी भञ्ज्याङ्ग लिवाङ्ग मोटरमार्ग, झापुटार रिङ्गरोड, कान्छे रजमुल मोटरमार्ग, कल्याणदेवी मोटरमार्ग, भिरकोट मधुवन मोटरमार्ग, धारूङ्ग वुन्जी मोटरमार्ग, अर्चलदी बलिमराङ्ग लगायतका सडकहरूको स्तरोन्नति गरिनेछ। बस्ती भएका स्थानका सडकहरूमा कालोपत्रे कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। लागत साझेदारीमा आधारित योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ।
८३. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरूसम्म कालोपत्रे सडक पुर्याउने गरी प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ। झापुटार-काँहु चालिसे मोटर मार्गलाई प्रदेश सरकार मार्फत रु ३० करोड र सुडे दुबुङ्ग मोटर मार्गलाई ७ करोड बराबरको कार्य आगामी आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। सबै बस्तिहरूमा सडक संजाल तथा यातयातको पहुँच विस्तार गरिनेछ। ढुङ्गाडेमा रहेको बसपार्कलाई पक्की बसपार्कको रूपमा व्यवस्थित गरिनेछ।
८४. ढाक्रेखोला, ज्वालाखोला, लुम्दीखोला, वान्टाङ्गखोला, सुँडे लगायतका विभिन्न स्थानमा निर्माण भएको पक्की पुलको संरक्षण तथा संभार गरिनेछ। दिउलीखोलामा पक्की पुल निर्माण कार्य आगामी आर्थिक वर्ष सम्पन्न गरिनेछ।

८५. ऋषिङ्ग गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा निमाण भएका झोलुङ्गे पुलहरूको संरक्षण गरिनेछ। निर्माणाधीन झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण कार्यमा तीव्रता दिइनेछ। आवश्यकताको आधारमा थप झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ।

भवन र बस्ती विकास र विद्युतिकरण

८६. नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता २०६०, वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७२, राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, भवन तथा योजना मापदण्ड २०५६ लगायतका राष्ट्रिय प्रादेशिक एवं स्थानीय भूमि व्यवस्थापन तथा भवन नियमन सम्बन्धी ऐन, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरूलाई कडाईका साथ लागु गरी सुरक्षित एवम् व्यवस्थित निर्माण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ। भवन निर्माण अनुमति प्रकृयालाई प्रविधिमा आधारित तुल्याई सहजिकरण गरिनेछ।
८७. विभिन्न स्थानमा अव्यवस्थित रुपमा रहेका वस्तीहरूको अध्ययन गरी सम्भावनाको आधारमा एक वडा एक एकीकृत वस्ती कार्यक्रम सञ्चालनका लागि गुरुयोजना तयार गरी विगतमा वर्षमा सञ्चालन नआएको यस योजना यस वर्ष सुरुवातिको रुपमा अगाडि बढाइनेछ। साना-साना एकल उद्देश्यीय भवन निर्माणलाई निरुत्साहित गरी बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण जोड दिइनेछ। सीमान्तकृत, दलित र विपन्न नागरिकहरूलाई एकिकृत वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी एकीकृत वस्ती निर्माण गरिनेछ। विगतको वर्षमा सञ्चालन गरीएको “ऋषिङ्ग फर्क” अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ।
८८. उज्यालो ऋषिङ्ग अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ। सबै नागरीहरूलाई विद्युतको पहुँचमा ल्याइनेछ। विद्युतीकरणमा गुणस्तर वृद्धि गर्न तर्फ ध्यान दिइनेछ। ऋषिङ्ग विभिन्न स्थानमा भएका काठेपोलहरूलाई फलामे पोलेले विस्थापन गरिनेछ। सडक र महत्त्वपूर्ण स्थानहरूमा जडान गरिएका सौर्य बत्तीको मर्मत संभार गरिनेछ। आवश्यकताका आधारमा थप स्थानहरूमा सौर्य बत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै ऋषिङ्गका मुख्य बजार क्षेत्रका पोलेहरूमा बिद्युत बत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ र त्यसको व्यवस्थापनमा स्थानीय समुहलाई जिम्मेवार बनाउँदै लगिनेछ।

८९. स्थानीय तह निर्माण भए पश्चात स्थापना गरिएका नयाँ सडक तथा वडा नं १ स्थित झापुटारमा वस्ति विकास सँगै व्यवस्थित गर्न खोलिएका घरबाटहरूको लगत कट्टा गरी व्यवस्थित तथा योजनाबद्ध वस्ति विकास कार्य थालनी गरिनेछ।

सिँचाई:

९०. मनसुनमा आधारित कृषि प्रणालीलाई क्रमशः सिँचाईमा आधारित बनाउने कार्यको थालनी गरिनेछ। गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानका खेतहरूमा रहेको कुलो संरक्षण मर्मत तथा संभार गरिनेछ। कृषिको उच्च सम्भावना रहेका पिपलटारमा १५० हेक्टर क्षेत्र सिँचाईको लागि प्रदेश सरकार अन्तर्गत रु करिव १० करोड र मधुवनटारमा करिव २० हेक्टर क्षेत्रमा सिँचाई व्यवस्थापनको लागि संघीय विशेष अनुदान अन्तर्गत १ करोड ६८ लाख बराबरको आयोजना यसै वर्षबाट निर्माण कार्य सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
९१. साना सिँचाई कार्यक्रम मार्फत तरकारी तथा फलफूल खेती प्रवर्द्धन गरिनेछ। सम्भावनाको आधारमा भूमिगत सिँचाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। करेसाबारी तथा अन्य तरकारीबाली सिँचाईका साथै जमिन रिचार्ज गर्ने प्रयोजनका लागि पोखरी निर्माण कार्यलाई अभियानकै रूपमा अगाडि बढाइनेछ।

वातारण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन:

९२. वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जैविक विविधता, जलाधार व्यवस्थापनलाई समेट्ने गरी यसबाट प्राप्त हुने काठ, दाउरा, जडीवुटी, वनमा आधारित उद्यम प्रवर्द्धन र पर्यापर्यटनको विस्तार गरिनेछ। गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वनमा उपयोग र संरक्षण सहितको वैज्ञानिक र दिगो वन व्यवस्थापनका अभ्यासहरू प्रारम्भ गरिनेछ।
९३. गाउँपालिका वडा नं १ स्थित सेती नदीको धार परिवर्तन हुँदा झापुटार स्थित हुक्सेटार वस्ती नदी कटान तथा बाढीको जोखिममा परेको हुँदा उक्त वस्ति संरक्षणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
९४. जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई अनुकूलन गर्न गाउँपालिकाको क्षमता बढाउने साथै खाद्य उत्पादनलाई प्रतिकूल असर नपर्ने किसिमले जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्नको आवश्यक कार्य अगाडि बढाइनेछ। जलवायु परिवर्तन कोडिङ्गको आधारमा वजेट निर्माण गरिनेछ।